

Enerji layihələrinin

lider ölkəsi

Qlobal məkanda Azərbaycanın artan nüfuzu xüsusi diqqət mərkəzindədir. Zəngin təbii resurslara malik olan Azərbaycanla əməkdaşlıq dünya ölkələri üçün olduqca böyük önəm daşıyır. Həmçinin əlverişli coğrafi mövqeyin geosiyasi və iqtisadi imkanları ölkənin bu xüsusdakı cəlbediciliyini daha da artırır. Xüsusilə enerji ixracı məsələsində Azərbaycan dünya brendi kimi tanınır. Təşəbbüskarı və iştirakçısı olduğu meqalayihələrlə ölkə etibarlı tərəfdaş statusu qazanır.

Azərbaycan zəngin enerji ehtiyatlarına, inkişaf etmiş yanacaq, enerji infrastrukturuna malik ölkədir. Enerji təhlükəsizliyi siyasətinin əsası 1994-cü ildə imzalanmış "Əsrin müqaviləsi" ilə qoyulub. Təbii resursları nəinki ölkənin iqtisadi potensialını gücləndirir, həmçinin beynəlxalq müstəvidə əməkdaşlığın qurulmasına mühüm töhfə verir. Ümumiyyətlə, Azərbaycanın Avropaya təbii qaz, elektrik enerjisi və digər resursları ixrac etməsi iqtisadi məsələ olmaqla yanaşı, beynəlxalq əhəmiyyətli layihələrin reallaşdırılması üçün ölkəyə iri həcmdə investisiyanın yatırılmasına zəmin yaradır. Şübhəsiz, bu, Azərbaycanın iqtisadi inkişafına böyük təkan verir və ölkəyə bir sıra siyasi dividendlər də qazandırır.

Əlbəttə ki, qüdrətli Azərbaycan dövlətinin enerji siyasətinin müasir dövrdəki ən önəmli fazalarından biri Cənub Qaz Dəhlizi layihəsidir. Təsədüfi deyil ki, sözügedən layihə siyasi, iqtisadi və sosial əlaqələrin genişlənməsinə və dərinləşməsinə xidmət edir. Qazanan uğurların ardıcılığına nəzər yetirsək, görürük ki, Azərbaycan vahid iqtisadi enerji planı üzrə uğurla irəliləyərək böyük nailiyyətlər əldə etmişdir. 2006-cı ildə

Bakı-Tbilisi-Ceyhan, 2007-ci ildə Bakı-Tbilis-Ərzurum neft-qaz boru kəmərlərinin açılışı, 2011-ci ildə Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı karbohidrogen ehtiyatlarının şaxələndirilməsini stimullaşdırmaq məqsədilə çox mühüm sənəd hesab edilən Avropa Komissiyası ilə Azərbaycan arasında strateji əməkdaşlıq və enerji sahəsində Anlaşma Memorandumu imzalanması enerji ixracatını daha da artırdı. Ardınca, 2014-cü ildə Cənub Qaz Dəhlizi ilə bağlı Bakıda və 2015-ci ildə isə Türkiyənin Qars vilayətində TANAP-ın təməlqoyma mərasimi keçirildi. 2019-cu ildə TANAP qaz kəmərinin Avropa ilə birləşən hissəsi ilə Azərbaycan təbii qazının Avropaya ixracı başlandı. Danılmaz faktıdır ki, TANAP Cənub Qaz Dəhlizinin reallaşmasında müstəsna rol oynamışdır. Boru xətti həmçinin potensial olaraq Avropa dövlətləri və beynəlxalq strukturlarda ölkəmizə qarşı yaranan əsassız tendensiyaların da qarşısını almışdır. TANAP Azərbaycana iqtisadi və siyasi cəhətdən yüksək əməkdaşlıq imkanları qazandırmışdır. Əminliklə qeyd etmək olar ki, bütün bunlar nəzərə alınaraq dünyada enerji böhranının hökm sürdü-

yü bir dövrdə Avropanın etibarlı tərəfdaşı məhz Azərbaycandır. Şübhəsiz, ölkənin zəngin təbii resurslara sahib olması uğurların təməlini təşkil edir. Hələ 2004-cü ildə "Azəri-Çıraq-Dərinisulu Günəşli" yataqlarının işlənməsi üzrə Mərhələ 3-ün təsdiq edilməsi ilə Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin tikintisinə başlanılması, 2005-ci ildə Səngəçal terminalında xam neftin Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəmərinə vurulması və "Azəri Faza 1" layihəsi üzrə "Mərkəzi Azəri" yatağından neft hasilatı Azərbaycanın gələcəkdə regionda dünyanın lider enerji təminatçısına çevriləcəyini göstərirdi.

33 milyard ABŞ dolları dəyərində olan Cənub Qaz Dəhlizinin uğurla tamamlanması layihədə iştirak edən dövlətlərin qələbəsi kimi qiymətləndirilir. Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi ilə bağlı ən təqdirəlayiq məqamlardan biri onun icrasına bütün aparıcı beynəlxalq maliyyə institutlarının öz töhfəsini verməsidir. Bunlara, Dünya, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf, Asiya İnkişaf, Avropa İnvestisiya, Asiya İnfrastruktur və İnvestisiya Bankları daxildir. Layihə tamamlandıq-

dan sonra ölkəmiz beynəlxalq bazarlara, o cümlədən Avropa bazarlarına ixracını artırır.

Ötən il 31 may tarixində ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinə təsadüf edən Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində 28-ci Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz Sərgisinin rəsmi açılış mərasimində iştirakçılara müraciət edən ölkə başçısı vurğuladı ki, biz özümü enerji sahəsində nəhəng transformasiya prosesinin tərkib hissəsi hesab edirik. Azərbaycan çalışır ki, bu məsələdə geridə qalmasın, əslində, lider, aparıcı ölkə olsun. Qeyd edək ki, 1994-cü ildən başlayaraq 30 ilə yaxındır ki, Xəzər Neft-Qaz Sərgisi Azərbaycana öz potensialını beynəlxalq investorlara təqdim etməyə kömək edir. Həmçinin Prezident İlham Əliyev mayın 31-də Bakı Ekspo Mərkəzində Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində 28-ci Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz - "Caspian Oil&Gas" və 11-ci Xəzər Beynəlxalq Energetika və Yaşıl Enerji - "Caspian Power" sərgilərinin açılışında iştirak edib. Tədbir çərçivəsində onun önəmi, görülən işlər, Azerbay-

canın enerji sahəsində uğurları və enerji təhlükəsizliyi barəsində danışılıb.

Xatırladaq ki, bu il iyunun 4-6-da regionun enerji sahəsində mühüm hadisə olan Bakı Enerji Həftəsi keçiriləcək. Bakı Enerji Həftəsi özündə üç mötəbər tədbiri birləşdirir: 29-cu Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz Sərgisi "Caspian Oil&Gas", 12-ci Xəzər Beynəlxalq Energetika və Yaşıl Enerji Sərgisi "Caspian Power" və 29-cu Bakı Enerji Forumu. "Caspian Oil&Gas" və "Caspian Power" sərgiləri Bakı Ekspo Mərkəzində, Bakı Enerji Forumu isə ekoloji konseptdə inşa edilmiş Bakı Konqres Mərkəzində təşkil ediləcək.

Ölkəmiz əldə etdiyi nailiyyətlərlə global nüfuzlu təşkilatların enerji ilə bağlı hesabatlarında yüksək pillələrdə qərarlaşır. Məsələn, Dünya İqtisadi Forumunun "Səmərəli Enerji Keçidinin Təşviqi-2023" hesabatında ölkəmiz 32-ci pilləyə yüksəlib. Burada 120 ölkənin dayanıqlı və səmərəli enerji sistemə doğru irəliləməyə doğru göstərdiyi səylər qiymətləndirilib. Həmçinin son 10 il ərzində sürətlə irəliləyən ölkələr sırasında olan Azərbaycan iqtisadi inkişafı ekoloji dayanıqlılığın balanslaşdırılmasına sadıq olduğu vurğulanıb. Ölkəmiz 2022-2023-cü illərdə Enerji Keçid İndeksində ən yüksək irəliləyən ölkələr sırasında yer alıb. Bundan başqa, hesabatda vurğulanıb ki, Azer-

baycan enerji keçidinə hazırlıq infrastrukturunun qurulması istiqamətində göstərdiyi səylərə görə cari il üçün reytinglərdə əhəmiyyətli dərəcədə yüksəlib.

Müasir dövrün tələbi kimi "yaşıl enerji"nin əldə olunması öz aktualığı ilə seçilir. Məhz Azərbaycan da bərpaulunan enerji mənbələri ilə kifayət qədər zəngindir. İlk dəfə təhlükəsizlikə əsasən, təkə işğaldan azad edilən ərazilərdə külək, günəş və hidroenerji stansiyalarının potensialı 10 qıqavatdan çoxdur. İşğaldan azad edilən bir neçə ərazimizdə bərpaulunan enerji stansiyasının istismarına başlanıb, çayların üzərində yeni enerji infrastrukturunun yaradılması da intensiv şəkildə davam etdirilir. Əlamətdar haldır ki, ayrı-ayrı xarici şirkətlər də respublikamızda bərpaulunan enerji sektoruna böyük həcmdə investisiyalar yönəltməyə başlayıblar. Bütün bunlar bir daha rəsmi Bakının Prezident "yaşıl iqtisadiyyata" keçidlə bağlı qarşıya yeni hədəflər qoyduğunu söyləməyə əsas verir. Azərbaycanın Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının "ACWA Power" və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkətləri arasında bərpaulunan enerji üzrə pilot layihələrin həyata keçirilməsi ölkəmizin "yaşıl enerji"yə verdiyi töhfələrin bariz nümunəsidir.

Tacir SADIQOV,
"Respublika".

